

Quantum ad primum aduerte quod descriptio dupliciter sumitur, primo pro oratione in qua continetur genus, & rei proprietates. vt ista est hominis descriptio, hō est animal risibile, & per ly, rei proprietates differunt descriptio à vera definitione, quia illa datur per genus, & propriam differentiam essentialē vt homo est animal rationale. secundo sumitur pro quadam rei denominatione, nam rem sic vel sic denominare, est ea describere, in hoc loco nō dicitur propositio descriptibilis a descriptione primo modo sumpta sed secundo modo. Nam de descriptione, & descriptio siue descriptibilis, primo modo actum lum' in tract. de syllogismo topico, sicut & de definitione, & diffinitio siue diffinibili.

Quantum ad secundum aduerte quod propositio descriptibilis sic diffinit, Propositio descriptibilis est illa, in qua verbum cōcernens actum mentis, determinat incomplexū positum in prædicato, dummodo nullus terminus mediatum præcedat verbum concernens actum mentis, vt ista est descriptibilis, ego cognosco rosam.

Dicitur incomplexum positum in prædicato: quoniam ponitur in subiecto ita materialiter, & non formaliter, vt rosam cognosco, patrem meum cognosco, & tales propositiones non sunt descriptibiles, sed resoluibiles sicut indefinita, aut singularares.

Dicitur, dummodo nullus terminus mediatum præcedat &c. quoniam si talis terminus præcedat verbum concernens actum mentis, talis propositio non est probanda descriptibiliter, sed secundum existentiam termini mediantis præcedentis, nā si fiat propositio indefinita vel particularis vel singularis per terminū discretum, resoluenda est, vt hic, Homo cognoscit seipsum, aliquis hō cognoscit seipsum, Sortes cognoscit seipsum. Si autē fiat vniuersalis affirmatiua, exponenda est vt hic, Omnis homo desiderat scientiam. Quis autem dicatur terminus mediatum, & immediatus, docuimus in primo cap. huius tractatus.

Quantum ad tertium aduerte quod propositio descriptibilis potest fieri duobus modis, primo per terminum incomplexum, cui correspondet incomplexum, vt intelligo vel cognosco cælum, desidero panem, nolo bellum. secundo per terminum incomplexum, cui correspondet complexum, vt scio a conclusionem, scio syllogismum, scio consequentiam, scio inductionē &c. Descriptibilis primo modo, congruē fit per hæc verba intelligo, cognosco, desidero, volo, nolo, quoniam indifferenter determinatur incomplexum, & complexum ex parte rei. Nam congruē dicimus, cognosco Sortem, & cognosco Sortem esse risibilem. Secundo autem modo fit per hæc verba, scio, credo, opinor, dubito, nam obiectum eorum est complexum ex parte rei, vt scio hominem esse animal, credo Deum esse omnium creatorem, dubito Papam esse Romæ.

Quantum ad quartum aduerte quod propositio descriptibilis tam primo quam secundo modo probanda est, vt infra. Primo modo sic, cognosco Sortem, cognosco aliquid sub ratione qua Sortes, ergo cognosco Sortem. Tu intelligis cælum, tu intelligis aliquid sub ratione qua cælum, ergo tu intelligis cælum. Secundo autem modo sic, Scio a propositionem, scio aliquid antequam significatum a propositionis, quod scio adæquate significari per a propositionem. Credo hanc propositionem Deus est trinus, & vnus. Credo adæquatam significatū huius propositionis Deus est trinus, & vnus quod scio adæquate significari per hanc propositionem, Deus est trinus & vnus, ergo &c. Dubito hanc propositionem, scilicet cælum est incorruptibile. Dubito adæquatam significatū huius propositionis, scilicet cælum est incorruptibile, quod scio adæquate significari per hanc propositionem, scilicet cælum est incorruptibile, ergo &c.

Constat igitur, quid sit propositio descriptibilis, & quot modis fiat, & quomodo probanda est.

Conclusiones illatas ex hoc modo probandi vide in Paulo vbi supra.

CAPIT. VI.

De propositione probabili per causas veritatis.

In hoc cap. agendum est de propositionibus quæ probanda sunt per causas veritatis, & hic duo agēda sunt, primo quid sit propositio probanda per causas veritatis, secundo quæ sint huiusmodi propositiones, tertio quo modo probanda sint.

Quantum ad primum aduerte quod propositio proba-

bilis per causas veritatis est illa, cui possunt assignari multæ causæ disubstantiæ, per quas redditur vera. Verbi gratia, Sortes habet pulsus concitatus. Huius possunt esse plures causæ, puta quia iratus est, quia velociter ambulauit, quia multum comedit, quia febricitat &c.

Quantum ad secundum aduerte quod huiusmodi propositiones sunt illæ, quæ constituantur per hæc verba incipit, & definit, & per ablatiuum acceptum in consequentia. exemplū de incipit, Sortes incipit esse iustus, exemplū de definit, Sortes definit esse iniustus, exemplū de ablatiuo in consequentia, Sole existente in arietē fit æquinoctium.

Quantum ad tertium aduerte quod alio modo probatur propositio de incipit, & alio modo propositio de definit, & alio modo propositio de ablatiuo in consequentia. Nam propositio de incipit probatur per disunctiuam composita ex duabus copulatiuis, quarum copulatiuarum prima fit ex categorica affirmatiua de præsentī, & negatiua de præterito. Secunda autē ex negatiua de præsentī, & affirmatiua de futuro. exemplum primi, Rosa incipit florere, sic probatur: Rosa nunc florere, & ante hoc nunc præhens immediate non floruit, ergo rosa incipit florere, & hic modus probandi, qui dicitur per positionem de præsentī, & per negationem de præterito, deseruit rebus permanentibus, in quibus ex parte inceptiois est dare primū instans sui esse, vt tibi declarauimus in tractatu de primo, & ultimo instanti in lib. Physicorū. Exemplum secundi, Sol incipit moueri, sic probatur, Sol nunc non mouetur, & post hoc nunc præhens immediate mouebitur, ergo sol incipit moueri. & hic modus probandi, qui dicitur per negationem de præsentī, & positionem de futuro deseruit rebus successiuis, quales sunt motus, tempus, alteratio, motus localis, augmentum, & decrementum, in quibus non est dare primum sui esse ex parte inceptiois, sed vitium sui non esse, vt tibi declarauimus in tract. prædicto.

Propositio de definit probatur per disunctiuam composita ex duabus copulatiuis, quarum prima fit ex categorica negatiua de presentī, & categorica affirmatiua de præterito. Secunda autē fit ex categorica affirmatiua de presentī & negatiua de futuro. exemplum primi, Rosa definit florere, sic probatur, Rosa nunc non florere, & immediate ante hoc nunc præhens floruit, ergo rosa definit florere. exemplum secundi, Sortes definit esse, sic probatur, Sortes nunc est, & immediate post hoc nunc præhens non erit, ergo Sortes definit esse. Primum modus deseruit rebus successiuis, Nam hæc, cursus Sortis definit esse, sic probatur, nunc non est cursus Sortis, & immediate ante hoc instans præhens, fuit cursus Sortis, ergo cursus Sortis definit esse. Secundus autem modus deseruit rebus permanentibus, & ratio horum est hæc. Quia in rebus successiuis, non est dabile vltimum sui esse, sed primum sui non esse. In permanentibus autem, est dabile vltimum sui esse &c. Sed pro nunc sustine: quoniam hæc tibi declarabuntur in tract. de primo, & vltimo instanti, quem ordinauimus in libro octauo Physicorum in epitomatibus nostris.

Propositio de ablatiuo in consequentia, probatur per disunctiuam compositam ex causali, vel temporalī, vel conditionali. exemplū, Sole oriente fit dies, sic probatur. Quia sol oritur, fit dies, vel quando sol oritur, fit dies, vel si sol oritur, fit dies. Prima categorica est causalis, secunda temporalis, tertia conditionalis.

Constat igitur tibi, quid sit propositio probabilis per causas veritatis, & quomodo probantur propositiones de incipit, & definit, tam in permanentibus quam in successiuis, & quomodo probatur ablatiuus in consequentia.

Conclusiones illatas ex his modis probandi, vide in Paulo vbi supra.

Explicit tractatus de probationibus terminorum.

TRACTATUS XI. DE

Syllogismo demonstratiuo, in tredecim capita diuisus.

Post considerationem de syllogismo formali, & non contracto ad aliquam materiam, acturi sumus in presenti tractatu, de syllogismo demonstratiuo, de quo pertractat Aristot. in libris Posteriorū. Tale namque ordinem proposuit Aristoteles in primo Priorum, vbi inquit, Dicendum est per quæ, & quando & quomodo